

Gepubliceerd 7 januari 2022

[Link Facebook](#)

SINT FRANCISCUS VAN SALES

Vorige maand ontvingen we een niet alledaagse vraag die ons voerde naar 's-Heerenhoek. Het gaat over Sint Franciscus van Sales, een heilige van de rooms-katholieke kerk.

Meer bekend is de heilige Franciscus van Assisi, geboren in 1181 of 1182 en overleden 1226. Hij trok zich het lot van de armen aan. Paus Franciscus heeft er zijn naam aan ontleend. Maar wie was die andere Franciscus? En wat heeft hij te maken met 's-Heerenhoek?

Er zijn nu nog groepen die het gedachtengoed van Franciscus van Sales uitdragen. Ze noemen zich Salesianen. In 2022 is het 400 jaar geleden dat hij overleed. Vanuit die Salesiaanse groepen wil men daar aandacht aan besteden. Men wil een landkaart publiceren waarop alle plaatsen worden gepubliceerd met afbeeldingen, schilderijen of gebouwen die iets te maken hebben met Franciscus van Sales.

Maar eerst even iets over deze Franciscus. Hij is op 21 augustus 1567 geboren op het kasteel van Thorens in de Franse Alpen. Het feit dat hij in een kasteel is geboren geeft al aan dat hij afkomstig is uit een voorname familie. Op 28 december 1622 is hij te Lyon overleden.

Op 8 januari 1662 werd hij door Paus Alexander VII zalig verklaard en op 19 april 1665 werd hij door dezelfde Paus heilig verklaard. Hij is de beschermheilige van schrijvers en journalisten. Zijn heiligverklaring zal dus ongetwijfeld iets te maken hebben met het uitdragen van het vrije woord.

Franciscus van Sales werd geboren uit een adellijke familie en liep school bij de Jezuïeten. Na een uitgebreide universitaire opleiding in onder meer Parijs en Padua weigerde hij de rijke huwelijkskandidate te trouwen die zijn vader voor hem op het oog had, omdat hij priester wilde worden. Door de bemiddeling van Claude de Granier, de bisschop van Genève, kon hij de priesterwijding ontvangen. In 1593 werd hij proost (oude benaming voor een geestelijk leider van de katholieke kerk) van het kapittel van Genève. Genève was in die periode sinds de reformatie in calvinistische handen. Hierdoor resideerde de bisschop van Genève in Annecy. Vanuit Annecy legde Franciscus een grote bekeringsijver aan de dag onder de protestanten van Savoye. Toen in 1602 bisschop Granier stierf, werd Franciscus zijn opvolger. Hij voerde hervormingen door in zijn bisdom, onder andere wat betreft de priesteropleiding en de organisatie van abdijen en kloosters.

Franciscus van Sales schreef boeken en zijn brieven en preken waren in begrijpelijke taal voor het 'gewone volk'. In zijn boeken stond hij - net als die andere Franciscus - bekend om zijn liefde voor de armen. In een calvinistisch bolwerk voerde hij dus een missie, je zou eerder kunnen zeggen een strijd, voor de roomskatholieke kerk.

Tot in de negentiende eeuw was hij populair om zijn toegankelijke taal, om welke reden hij heilig werd verklaard. In deze eeuw werd door de Italiaan Don Bosco (1815-1888) een andere geestelijke die in 1934 heilig werd verklaard, de congregatie van salesianen opgericht.

In 1872 werd door de Franse priester Louis Brisson (1817-1908) het genootschap van de Oblaten van Sint Franciscus van Sales opgericht. Een genootschap dat nog steeds bestaat en waartoe onze vragensteller behoort.

We richten ons weer tot de vragensteller. Hij schrijft: "Na een speurtocht op het internet ben ik op het spoor gekomen van een gebouw in 's Heerenhoek dat gewijd was aan van Sint Franciscus van Sales. Ik was op zoek naar sporen van hem in ons land vanwege het feit dat het in 2022 400 jaar geleden is dat hij overleden is."

De in het begin genoemde landkaart wil men publiceren op de website van de Oblaten van de Heilige Franciscus van Sales (osfs). De vraag is of wij als Heemkundige Kring De Bevelanden iets meer weten over een mogelijk klooster of beeltenis van Franciscus de Sales in 's-Heerenhoek.

Zo'n vraag sturen we dan door naar onze klankbordgroep die uit ruim honderd mensen bestaat, in de hoop dat dit iets oplevert. Van Rob Bitter, die opgegroeid is in een katholiek gezin, ontvingen we een reactie met foto's uit het boekje 's-Heerenhoek in oude ansichten.

We komen daar een foto tegen van de zusters franciscanessen in 1922 voor hun klooster in 's-Heerenhoek met namen als Ernestina, Reguberta en Benedicta (foto 1). In 1875 is er een zusterklooster met bewaarschool gebouwd. Het is een foto van omstreeks 1900 waarbij klooster en school naast de kerk staan (foto 2). Dat gebouw heeft dan nog boogramen. Naast de kerk is een weiland met koeien en de eerste woningen aan de Molendijk staan er al.

Tien jaar later zijn de boogramen in 1910 vervangen door rechthoekige ramen (foto 3). Aan het metselwerk is nog te zien dat dit nog maar kort geleden is gedaan. Op het dak van de kerk is men aan het werk. Voor de bewaarschool krijgt men van de gemeente een jaarlijkse subsidie van honderd gulden. Er is ook een meisjesschool welke in 1926 verhuist naar de Deken Tomaslaan.

Enkele dagen later volgt er weer een mail Rob Bitter met een aantal pagina's uit de 'Geschiedenis Penitente Recollectinen', een zustercongregatie uit Noord-Brabant die in 1841 de eerste missiezusters uitzond.

Op 31 december 1871 was Franciscus Wennen tot pastoor op 's-Heerenhoek benoemd. In 1873 wenste hij een aparte school voor mesjes die onderwezen zouden worden door zusters. Daarvoor klopte hij aan bij de Liefdezusters in Tilburg. Op zijn reis daar naar toe kreeg hij van een andere geestelijke het advies om naar Etten te gaan. Hij zou daar meer kans maken. In 1876 namen de zusters hun intrek in een nieuw zusterhuis op 's-Heerenhoek. Enkele dagen later werd de school geopend. Deze zou er tot 1926 blijven, waarna er een nieuwe school werd gebouwd.

Inmiddels had men in het naburige Goes ook gehoord van het katholieke onderwijs op 's-Heerenhoek. Pastoor Eversteyn van die stad wilde ook graag een meisjesschool in het protestantse Goes. Er werd een stichting opgericht en in 1881 werd er ook een meisjesschool in Goes geopend.

Ondertussen groeide het aantal leerlingen op de school op 's-Heerenhoek. Er werd in 1913 een nieuw klooster gebouwd waarbij het aantal zusters tot twaalf werd uitgebreid. Er kwam een MULO-school voor meisjes en vanaf 1924 werden daar ook jongens opgeleid. In 1931 kwam er een nieuwe kleuterschool met 114 kleuters. Na de moeilijke jaren tijdens de Tweede Wereldoorlog, waarbij lokalen in bezit werden genomen door de Duitse bezetter, kwam er in 1950 nog een VGLO-klas (voortgezet lager onderwijs).

Zo maar een vraag die weer een artikeltje oplevert. Maar misschien weten onze lezers nog wel meer te vertellen over deze katholieke geloofsgemeenschap. We horen het graag.

Gepubliceerd 11 januari 2022

[Link Facebook](#)

EEN SCHOOLFOTO

Van de Stichting Historisch Genootschap Hoogvliet, ontvingen we een schoolfoto met wat vragen en een interessant verhaal. We zullen beginnen met de vragen:

- Is het een schoolfoto uit Yerseke uit 1888-1889?
- Dragen de meisjes Zeeuwse klederdracht?
- Wie zijn - indien het een Zeeuwse foto is - de 2 onderwijzers en de onderwijzeres?

Het bijbehorende verhaal van deze stichting is als volgt:

In onze collectie bevindt zich een scan van een behoorlijk oude schoolfoto. We vermoeden, gezien de foto en de personen die erop staan, dat het hier niet om een Hoogvlietse foto gaat. Onze oudste schoolfoto is van 1887. en met name het onderwijzend personeel klopt niet.

Bovendien staan op deze foto veel jonge meisjes in klederdracht en dat is op Hoogvlietse foto's nooit het geval. De klederdracht lijkt ook nog een versie te zijn met van die rechthoekige plaatjes (achteruitkijkspiegeltjes) en dat is al helemaal niet Hoogvliets of Zuid-Hollands.

De foto is afkomstig uit de nalatenschap van juffrouw Heiltje Lengkeek (van 1917-1956 onderwijzeres aan de openbare school te Hoogvliet).

Nu zijn er, volgens ons, twee reële mogelijkheden. Of de tweede man van rechts is meester Krijn Lengkeek, de vader van juf Heiltje. Hij behaalde in 1883 zijn acte en werkte in 1883 en tot augustus 1884 op een school in het nabij gelegen dorp IJsselmonde. Hij werd in 1884 onderwijzer in Hoogvliet en veranderde nooit van betrekking. Maar ik twijfelde sterk.

Krijn Lengkeek was gehuwd met Alida Johanna Scheepmaker uit Numansdorp, zij was ook onderwijzeres, in 1886-1887 te Hoogvliet (leerde toen haar latere echtgenoot kennen) en werd als onderwijzeres in 1888 aangesteld te Yerseke!

De Middelburgsche Courant van 15 februari 1888 schrijft herover: benoemd tot onderwijzeres aan school 1 te Yerseke mej. A.J. Scheepmaker te Hoogvliet, nr. 2 van de voordracht met 4 van de 7 stemmen.

Er was vervolgens veel onenigheid in Yerseke over de benoeming van mej. Scheepmaker (en vooral de afwijzing van een lokale kandidate mej. Vermaas) die in een aantal krantenartikelen breed wordt uitgemeten. Juffrouw Scheepmaker is er niet lang gebleven, ze vertrok weer naar Numansdorp, trouwt in 1891 met Krijn Lengkeek en wordt in 1901 weer onderwijzeres te Hoogvliet.

Gezien de klederdracht van de meisjes zou het niet onlogisch zijn dat haar dochter Heiltje Lengkeek een oude foto van haar moeder zou hebben.

De stichting heeft op internet en in de Zeeuwse beeldbank gezocht naar oude schoolfoto's van Yerseke maar helaas geen aanknopingspunten of soortgelijke foto's kunnen vinden.

Wie kan ons verder helpen? Al was het maar door te elimineren dat het hier een Zeeuwse foto betreft.

Gepubliceerd 7 februari 2022

[Link facebook](#)

GELUKSZOEKERS

'Zeeuwen in Amerika' is het verhaal van Zeeuwen die naar Amerika emigreerden. Soms om geloofsredenen met een hele groep naar 'het land van de onbegrensde mogelijkheden en de vrijheid'. Maar vaak ook op zoek naar een beter leven, in de hoop daar het geluk te vinden.

In 2008 zocht journalist Lilian Domincus de nazaten op. Ze vond gemeenschappen die soms Nederlandser waren dan de mensen in Nederland. Ze maakte daarover een verhalenserie in de PZC en er verscheen een boek waarin deze verhalen zijn gebundeld. Een mooi boek met veel foto's over mensen die hun land van herkomst gingen idealiseren en gebruiken en gewoontes koesterden. Maar ook verhalen waar de schijn werd opgehouden en naar de familieleden in het verre Nederland geschreven werd dat het goed met ze ging.

Zo'n verhaal ging over de molenaar uit Wolphaartsdijk, Willem van Strien 1885-1966). In 1920 verliet hij zijn vrouw en dochtertje en vertrok naar de Amerikaanse staat New York en vestigde zich in de regio Wayne County.

Behalve zijn tweede vrouw wist niemand in de familie iets over het verleden van Willem. We zochten wat informatie op de website 'Zeeuwen Gezocht'. Op 6 april 1905 trouwt te Wolphaartsdijk de 21-jarige Willem van Strien met de 22-jarige Sara de Jager. Evenals zijn vader is Willem molenaar op de molen De Hoop in Wolphaartsdijk. Sinds 1852 was deze molen al in het bezit van de familie Van Strien.

Op 12 maart 1906 wordt hun eerste kind geboren. Een zoontje dat de voornamen krijgt van de vaders van Willem en Sara, Dingenis Adriaan. Op 31 oktober 1908 wordt hun tweede kind geboren een dochtertje dat vernoemd is naar de beide moeders: Saartje Geertruid.

Op 28 januari 1913 overlijdt hun zoontje op 6-jarige leeftijd. Als beroep van Willem van Strien staat dan 'koopman' vermeldt. Waarom Willem geen molenaar meer is weten we niet. Op de website 'Molendatabase' lezen we dat in 1893 zijn vader, Dingenis van Strien, de molen had overgenomen van zijn moeder nadat zijn vader, was overleden.

Al vanaf het begin van de overname in 1893 lag hij in de clinch met zijn buurman over het windrecht. Hij won een juridische procedure, maar toen er toch geen oplossing kwam liet hij in 1894 zijn molen 10,5 meter hoger opmeten. Sindsdien heeft de molen de wat typische bouwstijl.

Waren het botsende karakters tussen vader of zoon? Of was het overlijden van zijn kind dat zorgde voor de gebeurtenissen daarna? We weten het niet, maar twee jaar na het overlijden van hun zoontje emigreren Willem en Sara met hun 7-jarig dochtertje in 1915 naar Canada. Daar zal Sara door het leven gaan als Sally.

Ze vestigen zich in het gehucht Langdon in het zuiden van Canada bij de stad Calgary. Het is een vlakke prairie aan de voet van de Rocky Mountains. In 1919 - Willem is dan 34 jaar - verlaat hij zijn vrouw en inmiddels 11-jarige dochter en gaat terug naar Nederland.

Een jaar later in 1920 emigreert Willem van Strien weer, deze keer naar de Verenigde Staten met de in Hardinxveld-Giessendam geboren Maria Broekhuizen. Ze treden een jaar later in 1921 in Chicago in het huwelijk. Zijn eerste vrouw Sara de Jager hertrouwt later ook en vestigt zich met haar nieuwe gezin in Wayne County, onder de rook van Detroit.

Het was een schok voor de nazaten uit het tweede huwelijk van Willem van Strien dat hun vader en grootvader nog een huwelijk had voordat hij met hun moeder en grootmoeder trouwde. In de jaren negentig van de vorige eeuw zochten de dochters uit zijn tweede huwelijk hun hoogbejaarde halfzuster Sally uit het eerste huwelijk op. Tot haar dood hielden ze contact. Het verhaal is te lezen op de website: <https://liliangoesamerica.wordpress.com/.../niemand-in.../>

Foto: Willem van Strien en zijn tweede echtgenote Maria Broekhuizen.

Gepubliceerd 12 februari 2022

[Link Facebook](#)

EN HERINNERING

Kort na de Tweede Wereldoorlog kwam dominee Metselaar in Goes. Zijn zoon Fré, die al jaren niet meer in Goes woont, denkt nog wel eens met nostalgie terug aan die tijd en deelt dat op Facebook.

“Vlak na de oorlog waren we bijna allemaal even arm. Er reden maar een paar auto's in Goes, waaronder een deftige Tatra. Hij stond meestal geparkeerd aan het begin van de Nieuwstraat.

Zo tegen 1948 kocht of vond iemand, wonend in de Westerstraat een misschien nog wel vooroorlogse DKW. Die al gauw op kistjes stond en waaraan weken werd gesleuteld. Op een bepaald moment was het zover en er kon worden gestart, dacht de straat, waarvan iedereen meeleeftde.

Zittend op de stoep van de voordeuren, of op stoelen op straat met een breiwerk. Er werd koffie geschonken en gedeeld, bij warm weer tot ver in het donker.

De auto startte toch slechter dan we verwacht hadden, maar geen probleem: de hele straat hielp duwen en na een halve straatlengte kwam het motortje sputterend, rokend en tot slot snerpnd tot leven. Via het rechterportier kon er nog een passagier naar binnen springen en daar ging het geweld en verdween stinkend en zwaaiend uit zicht de Zaagmolenstraat in. Om na een tijdje via de kade en de 's-Heer Hendrikskinderstraat weer terug te komen: het eerste rondje.

Een ander reed mee met het tweede rondje. Nog een rondje en feest in de straat... Wat leefde iedereen toen mee met elkaar, dat weinige wat we hadden werd gedeeld. En jaloezie bestond niet, dwz, zo ervoer ik het als kind. Maar of het echt zo was... Ik herinner me ook mensen die liever verhongerden dan toegaven dat ze het arm hadden.

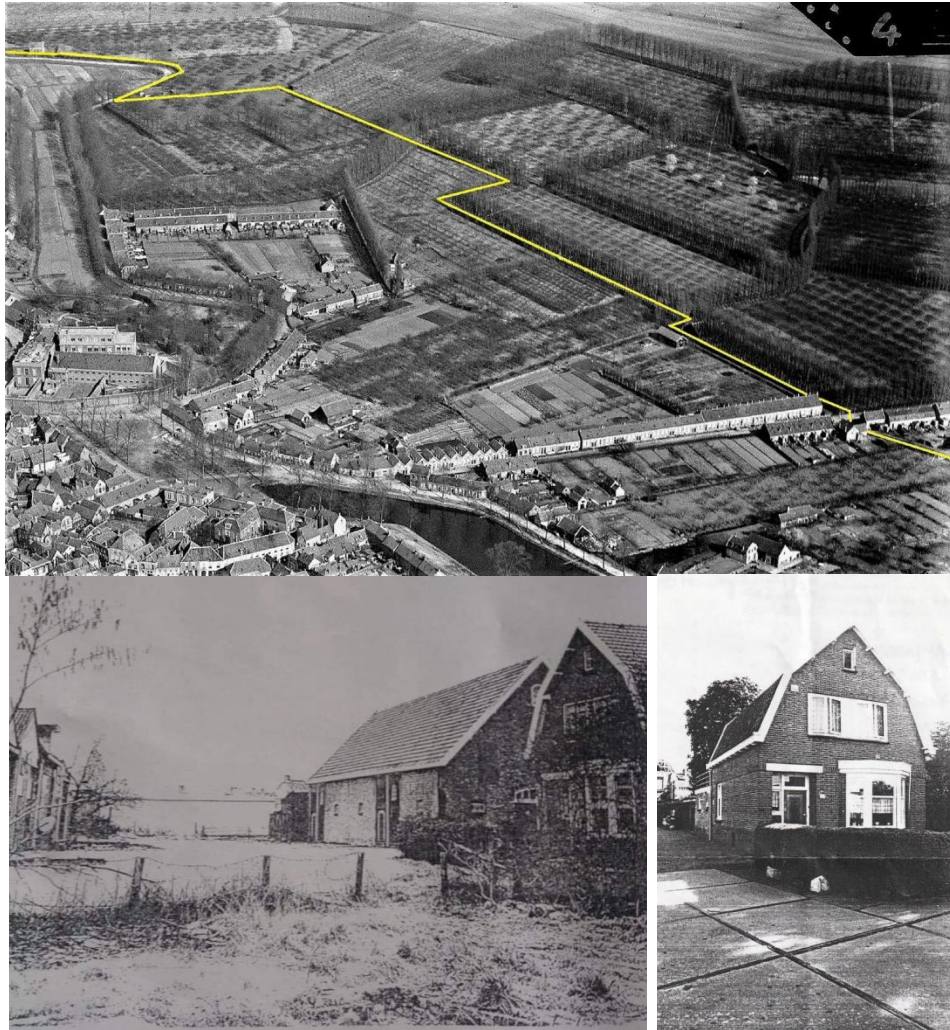
En mensen die hun burens ontweken zodra het wat beter met ze ging. Je zou eens wat moeten delen....

In elk geval zijn dit mijn mooiste herinneringen van Goes van vlak na de oorlog, uit de tijd dat niemand wat bezat.”

Foto: de Westerstraat in Goes, jaren 40/50.

Gepubliceerd 16 februari 2022

[Link Facebook](#)

BOER HENGSTDIJK (HEIJNSDIJK 1884-1975)

Een e-mail van Karin Schijf uit Goes. Ze woont in de Leliestraat op nummer 22. Een huis met een geschiedenis. Ze schrijft: "Ons huis is gebouwd in 1921 voor zover wij weten door boer Hengstdijk. Toen was dit de rand van de stad Goes, tot aan het huidige Kloetinge was er verder geen stedelijke bebouwing."

De gemeentegrens tussen Goes en Kloetinge liep toen heel anders. Op de facebookpagina van Rondje Goes staan oude luchtfoto's van die tijd. Hier bij ons in de gang hangt trouwens een luchtfoto waar het ziekenhuis Bergzicht nog op staat, we weten niet precies wanneer die foto is gemaakt, die hing hier al aan de muur van de vorige eigenaar.

Op Rondje Goes komen we een luchtfoto uit 1921 tegen. Met een gele lijn staat de gemeentegrens tussen Goes en Kloetinge getekend. Janny de Kunder schrijft daarbij dat ze op de Heernisseweg in Kloetinge is geboren. Zonder te verhuizen was dit later gemeente Goes. Vanaf wat nu de Nachtegaallaan is was toen gemeente Kloetinge.

Peter Frijhoff schrijft bij deze foto dat hij wel eens moet lachen als mensen hun ongenoegen uiten als er weer een stukje groen verdwijnt voor woningbouw. In zijn jonge jaren woonde hij ook aan de Heernisseweg en struinde hij in 1949 de boomgaarden en weilanden af waar nu woningen staan.

Karin Schijf vervolgt haar mail met: "In de jaren zestig heeft boer Hengstdijk de boel verkocht en kwam naast ons huis Sanbella, bij velen bekend als 'de beha-fabriek'. Dit hele terrein rondom ons huis was jarenlang 'bevroren grond' om te dienen als uitbreiding van het toenmalige ziekenhuis Bergzicht, zodoende heeft de tijd hier lang stil gestaan, er mocht niks veranderen."

Toen de man van Karin in 1996 het huis in de Leliestraat kocht zat het Leger des Heils hier naast ons huis in de voormalige Sanbella-fabriek met een tweedehandswinkel. In 2003 is ze bij haar man komen wonen en in 2006 zijn ze getrouwd.

Het leger des Heils heeft in 2018 het terrein verkocht aan projectontwikkelaar Bogor uit Gorinchem. Toen is ook het bestemmingsplan veranderd van klein-industrie naar wonen. In maart 2021 kocht een Goesse architect het van Bogor, hij zag hier mogelijkheden. Inmiddels is architect Visser druk doende hier zijn droomhuis te realiseren.

Karin: "We wonen op een hele bijzondere plek in Goes, vlakbij het centrum en toch erg rustig. Tegenover ons huis staan nog steeds de oude loodsen die volgens een foto van de jaren zestig hier ook al stonden. Een aantal van onze oudere burens weet nog goed hoe het hier vroeger was, de boerderij van boer Hengstdijk, het badhuis achter ons aan de Beatrixlaan (waar inmiddels een tandartsenpraktijk zit), de boomgaarden hier en de veranderingen in de loop der jaren. De eigenaar van de dierenwinkel aan de Heernisseweg kan hier prachtige verhalen over vertellen!"

"In de ruim honderd jaar dat ons huis er staat, is er veel gebeurd en er staan nog veel meer veranderingen op stapel. Zo gaat kinderopvang Inimini aan de Leliestraat verhuizen, wat er daarna met die kavel gaat gebeuren weten we niet precies. Twaalf jaar geleden wilde gemeente Goes daar ook woningen laten bouwen, dat zal vast vroeg of laat ook een keer gebeuren. Het is hier in ieder geval voor ons goed wonen en het is nooit saai."

"Er komen hier tot de dag van vandaag nog regelmatig mensen vragen waar de winkel van het Leger des Heils is gebleven. Die zijn verhuisd naar Klein Frankrijk, ze hebben daar een nieuw dienstencentrum gebouwd."

Foto 1: Een luchtfoto uit 1921 waarop de grens tussen Goes en Kloetinge is gemarkeerd.

Foto 2: De boerderij met woonhuis, zoals het vroeger was.

Foto 3: Het woonhuis Leliestraat 22 te Goes van een latere datum.

Ad Fraanje:

Hier woonde boer Jaspert Heijnsdijk (1884-1975). Gehuwd met Neeltje Breure, die al in 1934 overleed. Hij hertrouwde met Cornelia Houterman. Uit het eerste huwelijk werd mijn tante Jo geboren. Johanna Heijnsdijk (1915-2009) trouwde met Marien Fraanje, een broer van mijn vader. Jo staat rechts op de foto. Links zus Martha en haar man Nico Houterman. Ik kende Jo als een heel leuke, altijd vrolijke tante.

Gepubliceerd 21 februari 2022

[Link Facebook](#)

WEDEROPBOUW BOERDERIJEN

Vlak voor de Tweede Wereldoorlog en tijdens de oorlog zelf, zijn er in Nederland een groot aantal boerderijen verloren gegaan. Dit kwam in de eerste plaats door verwoestingen door de Duitsers of geallieerden tijdens gevechtshandelingen of door neergestorte vliegtuigen. Daarnaast kon het ook zijn dat het schootsveld vrijgemaakt moest worden. Dat gebeurde bijvoorbeeld door Nederlandse militairen bij de Grebbelinie.

Tussen 1940 en 1945 zijn er meer dan 9000 boerderijen verwoest, zwaar beschadigd of afgebroken voor bijvoorbeeld de Atlantikwall of, zoals in Zeeland, door inundatie, waarbij delen van de provincie onder water werden gezet. De meeste boerderijen gingen verloren door de opmars van de geallieerde legers in Noord-Brabant, Limburg, de Betuwe en Oost-Nederland.

Vanwege het belang voor de voedselvoorziening, werd wederopbouw van boerderijen al tijdens de oorlog een prioriteit. Een belangrijke rol kreeg daarbij het reeds in juli 1940 door de Duitse bezetter ingestelde Bureau Wederopbouw Boerderijen (BWB). In de periode 1940-1964 werden door BWB ongeveer 6500 nieuwe boerderijen, zogenaamde 'BWB-boerderijen', gebouwd ter vervanging van de boerderijen die in de oorlog verloren waren gegaan.

Een onbekend deel van deze boerderijen (vrijwel zeker een minderheid) kreeg als gedenkteken een BWB-tegel. Deze tegel bevat het bovenlijf van de Nederlandse leeuw, maar dan zonder kroon op zijn kop en zonder pijlenbundel in zijn linker- en zonder zwaard in zijn rechtervoerpoot. Het onderlijf van de leeuw gaat schuil in een (oorlogs)vuur. Men kan zich afvragen of de leeuw ten onder gaat in de vlammen, of dat hij zich er aan ontworstelt. De tegels hebben bovenin links van de leeuw het cijfer '19' en rechts één van de cijfers '40', '47' of '48', die de jaartallen aanduiden waarin de boerderijen gebouwd werden.

Ook op de Bevelanden zijn deze BWB-boerderijen. Op Noord-Beveland is een geregistreerde boerderij op het adres Kaaidijk 31 in Kortgene. Op Zuid-Beveland staan 15 registreerde boerderijen in Ellewoutsdijk, Goes, Kapelle, Kattendijke, Kruiningen, Lewedorp, Rilland, Schore, Waarde en Wemeldinge.

Er zijn ook op de Bevelanden meer BWB-boerderijen dan er geregistreerd zijn. Soms zijn de gebouwen gesloopt, waarbij de herinneringstegel is verdwenen. Dat is de aanleiding van dit artikel.

Bij de Rijksdienst Cultureel Erfgoed is een databank waarin deze boerderijen staan geregistreerd. Vrijwilligers zijn bezig om deze lijst te actualiseren en daarvoor doet men soms een beroep op een vereniging als de Heemkundige Kring De Bevelanden.

Recent ontvingen we hierover een vraag over de Zuidelijke Achterweg 2D te Wemeldinge. De gebouwen zijn gesloopt en de vraag was 'Waar is de BWB-tegel met het jaartal 1948 gebleven?' Inmiddels weten we dat deze met de sloop van de gebouwen is verdwenen.

We lezen dat alle wederopbouwboerderijen werden gebouwd in de karakteristieke stijl van de Delftse School. Dit maakt de boerderijen ook nu nog heel herkenbaar. De Delftse School gebruikt traditionele en natuurlijke materialen. Vaak zijn de tegels ongekleurd, maar zo vinden we op de index op het adres Kaasgat 3 te Kruiningen een gekleurde tegel uit 1940.

Volgens het Meertensinstituut werd de wederopbouw bepaald door het spanningsveld tussen behoud en innovatie. Hieraan ten grondslag lag de gedachte dat boerderijen twee functies hadden te vervullen. Ze symboliseerden bepaalde traditionele waarden en moesten bijdragen aan de versterking en de vorming van een nationale identiteit. Anderzijds bleven het agrarische gebruiksobjecten die van centraal belang waren voor de modernisering van de Nederlandse landbouw.

Over de BWB-tegel in Wemeldinge ontvingen we het bericht dat deze met de sloop van de schuur is verdwenen. Jammer dat men het belang van dit stukje cultureel erfgoed niet heeft ingezien en nu is verdwenen.

Naast de boerderij in Wemeldinge en de plaatsen die in dit artikel zijn genoemd, zouden er meer wederopbouwboerderijen moeten zijn die niet op de lijst van geregistreerde boerderijen staan. Dus: Wie weet nog adressen van BWB-boerderijen op de Bevelanden?

Foto's in 2018 gemaakt door Ruud Murks van de boerderij Kaasgat 3 te Kruiningen.

Gepubliceerd 19 maart 2022

[Link Facebook](#)

CISTERCIËNZERS IN KATTENDIJK

We ontvingen van Kees Westerweel een vraag met foto over gevonden munten. Met een metaaldetector werden de munten bij Kattendijke gevonden. De vinder is er zeker van het munten uit de twaalfde eeuw zijn. Volgens hem zijn het unieke Kattendijkse munten die geslagen zijn door de cisterciënzers in Brugge. Maar hebben deze munten ook een naam?

Zo'n vraag gooien we dan in onze klankbordgroep, waarop we deze reactie ontvingen: "Indien het werkelijk munten (?) betreft afkomstig van een cisterciënzer klooster te Brugge (Koksijde), kan de vragensteller wellicht informeren bij de Abdij Onze-Lieve-Vrouw ten Duinen of eens kijken op de website van deze Abdij."

Ook kwam er belangstelling van onze regionaal archeoloog in Goes. Dan moet het toch om een bijzondere vondst gaan. Volgens de vinder met de metaaldetector zijn er meer van deze munten langs de Oosterscheldeoever te vinden. Daarom het wereldwijde web maar eens afgezocht naar meer informatie. We komen terecht op een website met de naam 'metaaldetectievlaanderen'. Een artikel over de Stad Rijsel, ook bekend als Lille in het graafschap Vlaanderen. Een foto van twee munten die wel enige gelijkenis tonen. Muntheer is de Stad Lille, het materiaal is zilver, een diameter van 10,5 mm en een gewicht van 0,38 gr. Op de voorzijde een lelie in een dubbele parelcirkel en daar tussen twee sterren en twee maansikkel met een ring. Als jaartal moeten de munten uit de periode 1220-1253 zijn.

We zoeken verder naar de geschiedenis van Kattendijke en vinden deze tekst: "In het jaar 1134 vond een stormvloed plaats, die bepalend is geweest voor het ontstaan van het dorp Kattendijke. Bij deze vloed is een groot gebied ten noorden van Kattendijke, Wemeldinge en Yerseke overstroomd. De overstroming drong diep dit gebied binnen en vormde een kreek die nog steeds bestaat: de Deesche watergang (in de volksmond: de Dee). Een prachtig natuurgebied waar vele (trek)vogels vertoeven."

"Na de overstroming van 1134 begon men met het aanleggen van dijken langs het gebied. Omstreeks 1190 werden Kattendijke en omgeving beveiligd met een grote dijk die aangelegd werd door Cisterciënzer monniken van de Vlaamse abdij 'Ter Doest'. De naam van de Monnikendijk is een verwijzing naar die tijd. De dijken werden versterkt met rijshout (zogenaamde 'katjes' of 'katten'). Daarvan zou de plaatsnaam Kattendijke zijn afgeleid. Kattendijke is in de twaalfde eeuw gesticht."

Die Cisterciënzermonniken staan dus aan de basis van het ontstaan van dit dorp. Het is een kloosterorde die in 1098 is opgericht in de Franse Abdij van Cîteaux. De naam van deze orde is ook afgeleid van de plaatsnaam in het Latijn: Cistercium. De leden van de orde werden cisterciënzers genoemd.

De oprichting van deze orde was een reactie op het steeds slechter naleven van de leefregels van Benedictus, die vanaf de zesde eeuw golden in kloosters. Deze cisterciënzers ook bekend als schieringers of schiere monniken waren uiterst strijdvaardig, predikten en leidden kruistochten en voerden inquisitie tegen andersdenkenden.

De protestantse kerk aan de Dorpsstraat op Kattendijke staat op een terp, die daar ooit is aangelegd (door de Cisterziëners?) als een 'vluchtheuvel' om zich tegen de zee te beschermen. De huidige kerk stamt oorspronkelijk vanuit het begin van de vijftiende eeuw, maar er werd heel veel aan gesloopt en bijgebouwd. Zo werd in 1630 de toren bijgebouwd, en werd in 1768 het koor afgebroken.

In 1955 werd de kerk gerestaureerd. Er werd toen een consistorie aangebouwd en de pleisterlaag werd verwijderd, zodat de baksteen weer aan het licht kwam. Het betreft een eenbeukig gotisch bouwwerk onder zadeldak. Aan de zuidzijde is een ingangsportaal. De achtkantige toren is versierd met natuurstenen banden en blokken en wordt gedekt door een houten lantaarn en een peervormige spits. Deze Cisterziënersmonniken zijn dus belangrijk geweest voor de ontwikkeling van Kattendijke, de naam van de Monnikendijk, de Deesche Watergang en de locatie van de kerk herinneren daar nog aan. En met een metaaldetector vind je in het slik langs de Oosterschelde munten van deze kloosterlingen.

Foto 1: de gevonden munten bij Kattendijke.

Foto 2: de munten van de Stad Rijsel (Lille).

Gepubliceerd 24 maart 2022

[Link Facebook](#)

ANTON BEYSENS (1922-2013)

Zo maar een berichtje op de facebookpagina van de Heemkundige Kring De Bevelanden van een zekere Donna van Wely: "Mijn vader Wim van Wely, geboren te Roosendaal in 1921, vertelde dat hij met middelbare schoolvriend Anton altijd fietstochten maakte om in de natuur te tekenen. Deze Anton mocht naar de kustacademie (van Den Haag?) terwijl vader naar Delft ging na afronding van de HBS. Ik zou graag in contact willen komen met de familie van Anton, die denk ik Anton Beysens heette en zich had gevestigd in Goes. Kan iemand mij verder helpen?"

Anton Beysens (1922-2013), geboren in Roosendaal en overleden in Goes. In die laatste plaats heeft hij ook het grootste deel van zijn leven doorgebracht. Verschillende beelden van zijn hand zijn nog te vinden in Goes.

Via oude krantenartikelen op de website KrantenbankZeeland gaan we eens op zoek. Het eerste bericht dat we tegen komen is in de PZC van 19 mei 1973. De kunstredacteur en latere hoofdredacteur Andreas Oosthoek bespreekt Beysens over zijn expositie in Kortgene onder de naam 'Opus II en Les Deux Chapeaux'.

Het is een expositie van figuratief werk van vroeger en nu. Een citaat uit dit artikel: "Het is een tentoonstelling met verrassingen naar de goede kant (nu) en de pijnlijke kant (vroeger). Zeker is wel dat een ontwikkeling aan de dag treedt die snel en binnen de wereld van Beysens in zekere zin revolutionair te noemen is."

In 1986 wordt bij het station in Goes, voor veel Goesenaars wellicht het bekendste werk van Beysens, 'De reizigers' geplaatst. Wethouder Lieven de Leeuw was er zeer lyrisch over volgens de PZC van 5 juli 1986. "Zelfs als het heel stil is op het Stationsplein in Goes, ben ik niet alleen", verwijzend naar de beeldengroep.

De meningen over de beeldengroep zijn verdeeld. In het krantenartikel wordt nog geschreven over een 'vriendelijke beeldengroep tegenover de betonnen constructies van het station'. Maar er vallen ook

termen als 'kneuterig', en schrijver/dichter Hans Warren heeft het zelfs over 'kleuterschoolboetseersels'. In 2008 zijn de beelden herplaatst. Het zijn nu twee aparte beelden die wat verscholen staan tussen het groen en de geparkeerde fietsen voor hotel Terminus.

In een artikel in dagblad De Stem van 30 november 1989 lezen we wat meer over de persoon Anton Beysens. Geboren in 1922 in Roosendaal schilderde hij als hobby in zijn jeugd. Later volgde hij opleidingen schilderen en beeldhouwen bij Jac. van Wessel te Roosendaal en de ZVU te Middelburg. In 1972-1974 ging hij naar de Academie St. Joost te Breda voor de cursus figuurtekenen.

In 1988 werd van hem een beeld onthuld op de Indonesische erebegraafplaats Kalibanteng bij Semarang ter nagedachtenis aan de Japanse jongensinterneringskampen. Een copie staat op het terrein van Bronbeek, een verzorgingstehuis voor oud-militairen te Arnhem.

De beelden van Beysens waren ook populair bij het 'dievengilde'. De PZC kopte op 27 juli 1990 'Goese beeldhouwer Beysens maakt werk om te stelen'. De kunstenaar kan er niet om lachen. Hij heeft er zijn buik van vol en besluit voorlopig niet meer te exposeren in buitenruimten. Hij maakt natuurgetrouwe sculpturen in brons voor een breed publiek. Hij vindt dat mooier dan abstracte of experimentele kunst.

Blijft nog de vraag waarmee we begonnen: Is er nog familie van hem te vinden? We horen het graag.

Foto: 2008 met Anton Beysens bij de herplaatsing van een deel van zijn beeldengroep 'De reizigers' bij het NS-station te Goes.